

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**кандидата економічних наук Андрущенко Олени Юріївни
на дисертаційну роботу Шиліної Ганни Миколаївни
на тему «Формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів», яка
подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 - Гроші, фінанси і кредит**

**Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами**

Економічний розвиток будь-якого регіону, міста або громади характеризується існуючим потенціалом: науково-технічним, виробничим, інтелектуальним, природним, трудовим тощо. Однією зі складових потенціалу території є фінансовий потенціал, а саме фінансові ресурси, наявні на даний час, які сприяють вирішенню завдань економічного розвитку та перспективного зростання. Зараз державна фінансова політика приділяє особливу увагу децентралізації, збільшенню фінансової автономії територій та місцевих бюджетів, тому особливої актуальності набувають питання формування та нарощування їх фінансового потенціалу.

Фінансовий потенціал місцевого бюджету являє собою сукупну здатність фінансових ресурсів досягати реального соціально-економічного ефекту розвитку певної території, що можливо лише за умови максимального залучення всіх потенційних ресурсів та оптимального використання вже існуючих.

Сучасні науковці визначають проблему повного та своєчасного виконання місцевих бюджетів. Вирішення цієї проблеми можливе шляхом формування науково-методичного забезпечення оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів з метою ефективного управління місцевими бюджетами в перспективі, на що зроблено акцент здобувачем у науковій роботі.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за темами: «Фінансовий механізм державного управління економікою України» (номер держреєстрації 0104U008798, 2008-2014 рр.), в межах якої дисертантом було досліджено місце місцевих бюджетів в системі державних фінансів, виявлено основні проблеми їх формування і виконання та запропоновано концептуальні положення щодо формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів; господарської теми «Організаційно-аналітичне забезпечення бюджетної політики в контексті непрямого оподаткування» (2013-2014 рр.), в межах якої автором запропоновано методичний підхід до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів.

Дата: 25/05
15 01 2016

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Наукове дослідження, виконане Шиліною Г. М., проведено із використанням методів наукового пізнання: структурно-функціональний метод та системний підхід, морфологічний аналіз, абстрактно-логічний метод, статистичний аналіз та ситуаційний підхід, коефіцієнтний аналіз, факторний аналіз, матричний підхід. Використання цих методів, підходів та видів аналізу у поєднанні із дослідженою теоретико-методологічною базою робить отримані результати обґрунтованими та достовірними. Вирішити поставлені завдання і отримати наукову новизну автору дозволило коректне застосування такого комплексу методів та наукових доробок фахівців у сфері місцевих бюджетів та питань реалізації бюджетної політики в державі.

Обґрунтованість отриманих дисертантом результатів забезпечується також обсягом наукових праць відомих у зарубіжній та вітчизняній науці вчених у сфері фінансів. Огляд списку використаних джерел дозволяє зробити висновок про глибину дослідження інформаційних джерел за обраною проблематикою.

Наукова новизна результатів роботи

Проведене дослідження дозволило автору здійснити постановку і вирішення актуального наукового завдання, щодо удосконалення напрямів формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів України. Детальний аналіз матеріалу за розділами дозволив виокремити основні наукові результати проведеної роботи:

отримали розвиток теоретичні засади функціонування місцевих бюджетів в національній фінансовій системі шляхом уточнення змісту поняття «фінансова система», «бюджетна система» в контексті терміну «бюджет» (с. 19-24), визначення місцевих бюджетів в структурі фінансової системи та відносин в державі (с.11-30), на основі окреслення переліку їх функцій з урахуванням державного устрою та адміністративно-територіального поділу в структурі фінансової, зокрема, бюджетної системи;

розвинуто визначення сутності та структуризація складових фінансового потенціалу місцевих бюджетів за рахунок визначення та обґрунтування сутності й структури фінансового потенціалу місцевих бюджетів (с. 31-46), встановлення його співвідношення з поняттям «потенціал фінансування бюджету», що сприяє визначенню напряму управління розвитком місцевих бюджетів;

удосконалено концептуальні положення формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів через наукове обґрунтування шляхів удосконалення формування місцевих бюджетів (с. 47-64) та засоби аналітичного обґрунтування рівня фінансового потенціалу місцевих бюджетів та перешкоди його формування (с. 65-66);

розвинуто визначення передумов неефективності формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в Україні за ознаками змісту міжбюджетних відносин, на основі аналізу та оцінки досвіду функціонування бюджетних систем та рівня фіскальної децентралізації (с.68-103);

запропоновано методичний підхід до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів, який передбачає поетапний алгоритм дій: визначення інтегрального показника, його інтерпретацію, опис класифікаційних факторів зовнішнього впливу на фінансовий потенціал місцевих бюджетів, а також причин виникнення проблем формування ресурсної бази місцевих бюджетів (с. 104-121);

розвинуто механізм виявлення додаткових джерел та резервів формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів, який конкретизує заходи з управління фінансовим потенціалом на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях (с. 124-138); представлений механізм дає можливість підвищення фінансового потенціалу місцевих бюджетів за рахунок того, що забезпечує комплексний підхід відносно підвищення рівня розвитку локальних потенціалів місцевих бюджетів;

для підвищення самостійності та ресурсної забезпеченості управління розвитком адміністративно-територіальних одиниць запропоновано альтернативні стратегії на основі виявлення додаткових джерел та резервів формування фінансового потенціалу їх місцевих бюджетів, які пропонується обирати з урахуванням оцінки перспектив економічного зростання територіальної громади та рівня інтегрального показника фінансового потенціалу місцевих бюджетів (с. 139-171).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів

Теоретичні положення, викладені в дисертації, стосовно позиціонування місцевих бюджетів в системі державних фінансів, стану формування і виконання місцевих бюджетів в Україні, використовуються в навчальному процесі Донецького державного університеті управління МОН України при викладанні дисциплін «Фінанси», «Місцеві фінанси», «Бюджетний менеджмент» та в Класичному приватному університеті (м. Запоріжжя) при викладанні дисциплін «Місцеві фінанси», «Бюджетна система України», що підтверджено довідками, які представлені у додатках до дисертації.

Науково-методичні положення, викладені в дисертації, використані: у вигляді методичних рекомендацій до оцінки фінансового потенціалу місцевих бюджетів та реалізації стратегії розвитку місцевих бюджетів в діяльності фінансового управління Краматорської міської ради; при підготовці пропозицій з реформування податкової системи України Державною податковою інспекцією у м. Краматорську Головного управління Державної фіскальної служби України у Донецькій області та Артемівською об'єднаною державною податковою інспекцією Головного управління Державної фіскальної служби

України у Донецькій області. Довідки про практичне впровадження наведено у дод. А. наукової роботи.

Оцінка повноти викладання положень дисертаційної роботи в опублікованих працях і авторефераті

Основні результати досліджень дисертаційної роботи опубліковані достатньо повно у 12 наукових працях (з них: сім статей у наукових фахових виданнях (у тому числі дві статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), п'ять тез матеріалів конференцій). Робота пройшла необхідну апробацію на науково-практичних конференціях.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації та повністю відображує результати наукової роботи. Дисертаційну роботу оформлено відповідно до чинних вимог. Зміст роботи та послідовність викладу матеріалу відповідає меті та поставленим задачам, які матеріалом наукової роботи розкрито у повній мірі.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

1. У роботі проведено аналіз досвіду функціонування бюджетних систем та рівня фіскальної децентралізації (с. 68-88). Однак матеріалом роботи не конкретизовано яку саме децентралізацію: у вигляді розосередження офіційної влади, права прийняття рішень або фізичного розосередження різних місцевих, державних служб й організацій, - розпочато в Україні із застосуванням фіскальних інструментів державного впливу на подальший розвиток фінансової системи. Не освітлено також вплив розпочатої в Україні адміністративно-територіальної реформи, децентралізації на формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів.

2. Не знайшло відображення в роботі передумови ефективності формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів в умовах реформування системи місцевого самоврядування в розрізі об'єднання місцевих громад у контексті закордонної практики відповідно до різних моделей економічної політики.

3. Відповідно до набуття більшої актуальності процесів формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів доцільно було б детальніше описати та визначити структурне наповнення місцевих бюджетів і місцевих фінансів у контексті реалізації помірної регуляції економічних процесів й податкового реформування, опису функціональних елементів адміністративно-територіальних громад відповідно до диверсифікації джерел фінансових надходжень та пріоритетів територіального й суспільного розвитку в межах окремої адміністративно-територіальної одиниці.

4. Матеріалом дисертації визначено, що «механізм виявлення додаткових джерел та резервів фінансового потенціалу місцевих бюджетів являє собою процес формування якісно нового його стану, а також зв'язків між його елементами» (с. 124), дана описова та структурна характеристика оновленого механізму (с. 124-138). Однак не відображено вплив політичних чинників на механізм виявлення додаткових джерел та резервів формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів. Саме політичні чинники упродовж останніх двох років набувають більшого значення та здійснюють вагомий вплив на систему функціонування державних фінансів, а в їх контексті, і на місцеві бюджети.

5. У загальному вигляді під методичним підходом прийнято розуміти сукупність засобів і способів впливу на систему з метою її поліпшення. Викладений на рис. 3.5 методичний підхід щодо формування та реалізації стратегії розвитку адміністративно-територіальних одиниць (с. 140) не висвітлює результат такого впливу, хоча у матеріалі третього розділу наводиться пояснення доцільності впровадження методичного підходу відносно поліпшення процесів формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів та обробується інтегральний коефіцієнт (с. 141-148).

6. Потребує додаткового пояснення динаміка коефіцієнту зростання потенціалу місцевих бюджетів, зокрема, її вплив на рейтингування оцінок інвестиційного, бюджетного та кредитного потенціалу як складових фінансового потенціалу місцевих бюджетів. Наразі не зовсім зрозумілим є фіксація результатів дослідження відносно концентрації капітальних інвестицій, яка характеризує рівень інвестиційного потенціалу бюджету м. Краматорськ, яким чином інвестиційний потенціал бюджету міста здійснює вплив на забезпечення рекомендованого або спланованого рівня фінансового потенціалу місцевого бюджету (с. 155).

7. Заслугує на увагу матриця вибору альтернативних стратегій розвитку адміністративно-територіальних одиниць (с. 147-150), характеристика використання якої дозволяє визначати пріоритетні напрями фінансової політики в економіці держави. Наразі її апробація в межах адміністративно-територіальних громад різних регіонів країни може дати варіацію практичних результатів. Матеріалом дисертації не визначено аналогів у закордонній практиці та, за їх наявності, результатів її застосування, використання чого дозволило б диверсифікувати підхід до її характеристики та дії.

8. Робота значно виграла б, у разі порівняння результатів аналітичного розділу, доведених до практичного впровадження та апробованих рекомендацій, із фактичними даними за результатами виконання бюджету за шість місяців або певну кількість кварталів 2015 року.

Незважаючи на наведенні зауваження, наявність у роботі елементів наукової новизни та корисних для практики результатів дає підстави для загального позитивного висновку відносно даної дисертації.

Загальні висновки й оцінка дисертаційної роботи

Дисертація Шиліної Г.М. є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні результати, що дозволяють зробити висновок про загальну позитивну оцінку наукової роботи. Виконане дослідження має достатньо високий теоретичний, методичний та практичний рівень, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок. Основні результати роботи опубліковані і доповідалися на науково-практичних конференціях. Наукова робота Шиліної Ганни Миколаївни на тему «Формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів» виконана на актуальну тему. Мету дисертації досягнуто, результати дослідження характеризуються достатнім рівнем наукової новизни, про що також свідчить їх ефективне впровадження у практичну діяльність.

На підставі проведеного аналізу вважаю, що подана до захисту дисертаційна робота «Формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною, практичним значенням та задовольняє вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, що висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит, а її автор – Шиліна Ганна Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент –
кандидат економічних наук,
заступник начальника фінансового відділу
Приватного акціонерного товариства
«Завод напівпровідників» (м. Запоріжжя)

О. Ю. Андрущенко